

כ"א אדר ב, תשס"ה
1 באפריל, 2005

עדינה מרקס

ייפוי כוח או אפוטרופסות

לא אחת מגיעים חולים לקבל טיפול רפואי כאשר הם אינם מוכנים או מסוגלים לקבל הסבר על מצבם הרפואי כדי לתת "הסכמה מדעת" הנדרשת לפי חוק זכויות החולה כתנאי מקדים לביצוע הטיפול הנדרש. יש לציין כי "הסכמה מדעת" לטיפול רפואי אינה נדרשת כאשר החולה שרוי "בסכנה כי ימות או תיגרם לו נכות חמורה ובלתי הפיכה" אם לא יינתן לו טיפול מייד, כלשון חוק זכויות החולה. לכן, למקרים שהחולה לא נמצא במה שמוגדר כ"מצב חירום רפואי" ואי אפשר לקבל ממנו הסכמה לטיפול נמצא פתרון חוקי.

יש להבחין בין שני מצבים בהם אדם אחר מייצג את החולה: אם החולה צלול, בהכרה אבל חושש להחליט או כאשר אדם אינו מסוגל לדאוג לענייניו. במקרה הראשון החולה רשאי למנות לעצמו בא כוח ובמקרה השני ממנה בית המשפט אפוטרופוס לחולה.

ייפוי כוח: סעיף 16 בחוק זכויות החולה מאפשר לחולה "למנות לעצמו בא כוח מטעמו שיהיה מוסמך להסכים במקומו לקבלת הטיפול הרפואי". מיופה כוח זה הוא אדם שבו החולה נותן אמון ומאפשר לו לבוא במו"מ עם הסגל הרפואי ולהחליט במקומו של החולה. ל משרד הבריאות (חוזר מנכ"ל 6/03) מפרט את התנאים למינוי בא הכוח. בין היתר נקבע כי אם מתעורר מצב של אי הסכמה הין החולה לבין מיופה הכוח שלו החולה דעתו של החולה תמיד קובעת. מיופה הכוח בא במקומו של החולה ואין לו רשות להסכים לטיפול רפואי שיש להניח כי החולה לא היה מסכים לו. יפוי הכוח נעשה מרצונו החופשי של החולה וע"ג טפסים מיוחדים הנמצאים בבתי החולים. עניין מיוחד בהוראות המנכ"ל המפורטות לעיל הוא בכך שכתב יפוי הכוח תופס גם במקרים שהחולה עבר ממצב שבו היה צלול וחתם על מינוי מיופה הכוח למצב שהפך להיות בלתי כשיר מכל סיבה שהיא שאז יש למנות לו אפוטרופוס.

אפוטרופוס

כלל נקוט הוא שאין אדם ממנה לעצמו אפוטרופוס. בית המשפט הוא הגוף הממנה לחולה אפוטרופוס. האפוטרופוס "נכנס לנעליו" של החולה ומייצג אותו לפני כל מי שאמור לטפל בבעיותיו הרפואיות. כאשר מתעורר הצורך ב"הסכמה מדעת" והחולה אינו מסוגל לדאוג לענייניו והוא לא נמצא, כנזכר לעיל, "במצב חירום רפואי" יש צורך במינוי אפוטרופוס שיתן את הסכמתו

עמוד מס' 2

המודעת לטיפול המוצע. בית המשפט הוא הקובע כי אדם שמחמת מחלת נפש או לתת את הסכמתו ליקוי בשכלו מכל סיבה שהיא אינו מסוגל לדאוג לענייניו מכריז עליו ב"פסול דין" ואז ממנה לו אפטרופוס. יש להקדים ולציין כי ההורים הם האפטרופסים הטבעיים של ילדם עד גיל 18. הם האחראים על בריאותו להם המייצגים אותו לפני רשויות הבריאות. כאשר מכל סיבה אד ההורים או שניהם אינם מסוגלים או נמנעים מלקיים את חובותיהם כלפי הילד יכול בית המשפט למנות אפטרופוס נוסף מטעמו. להזכיר: ילדים, גם בוגרים, אינם אפטרופסים טבעיים להוריהם. הם חייבים במינוי מטעם בית המשפט.

תהליך המינוי הוא די פשוט: על בני משפחתו של החולה להצטייד במספר מסמכים ובהם: דו"ח רפואי ו/או פסיכיאטרי המעיד על מצבו של החולה, דו"ח סוציאלי, כתב הסכמה של אדם המוכן להתמנות כאפטרופוס וכתב ויתור של בני המשפחה מקרבה ראשונה על הסכמתם למינוי, הסבר על משך זמן המינוי המבוקש: זמני או קבוע ואמות המסמכים ע"י עו"ד.

מכיוון שרבים חוששים להתמנות כמיופי כוח או כאפטרופסים יש להבהיר: ייפוי כוח או אפטרופסות לענייני גוף נבדלים מאלה העוסקים ברכוש. אפשר לקבל מינוי, לרכוש בלבד, לגוף בלבד או יפויי כוח כולל זמני או קבוע.